Ντάβιντ Λάγκερκραντζ

Ο συγγραφέας του νέου «Millennium»

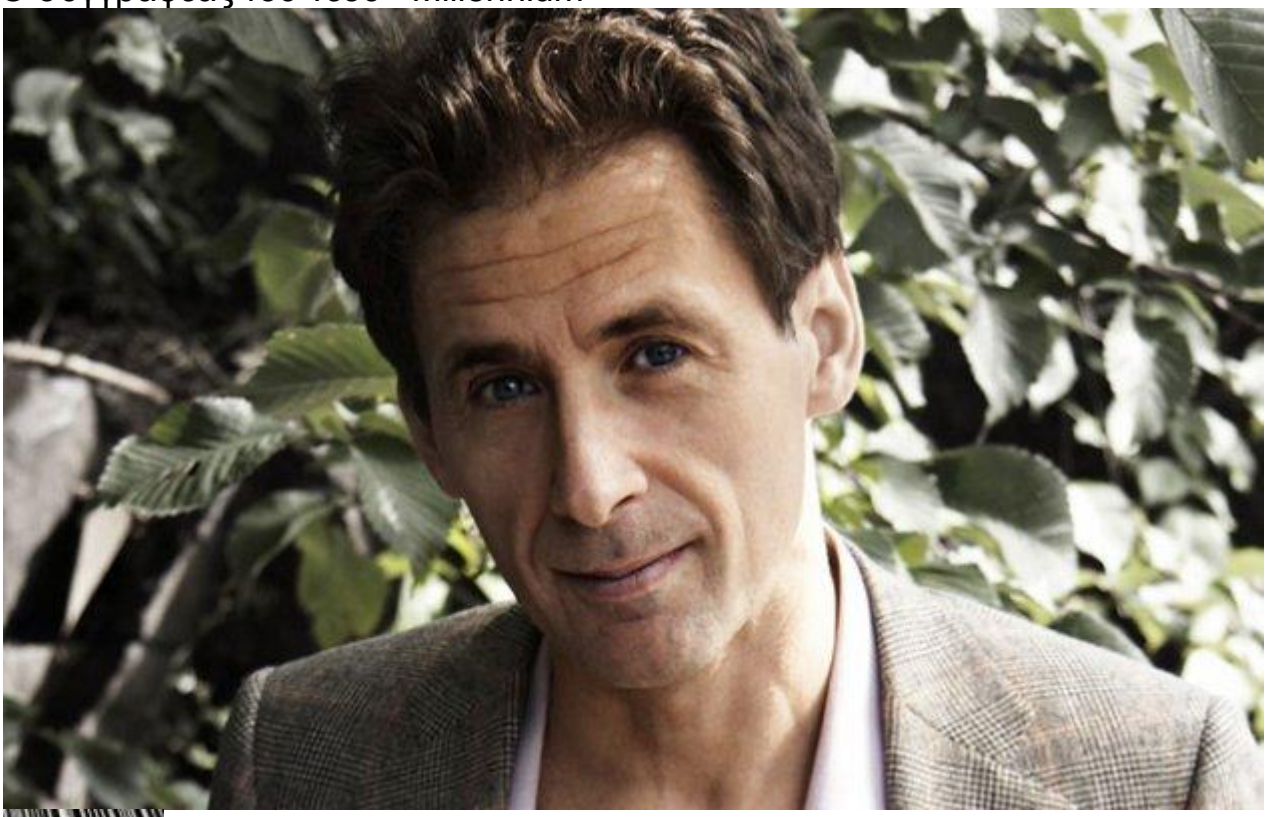

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΡΑΘΑΝΟΣ

Η Α.V. μιλά αποκλειστικά με το συγγραφέα της πλέον πολυσυζητημένης λογοτεχνικής επιστροφής των τελευταίων ετών. Ο Ντάβιντ Λάγκερκραντζ εξηγεί όλα όσα θέλουμε να μάθουμε για «Το κορίτσι στον ιστό της αράχνης» , που μόλις κυκλοφόρησε και στα ελληνικά.

Προσφιλείς σε εκατομμύρια αναγνώστες, η Λίσμπετ Σαλάντερ και ο Μίκαελ Μπλούμκβιστ επιστρέφουν με «Το κορίτσι στον ιστό της αράχνης», που κυκλοφορεί στα ελληνικά στις 22/10 από τις εκδόσεις Ψυχογιός σε μετάφραση του Ξενοφώντα Παγκαλιά. Ο Ντάβιντ Λάγκερκραντζ εκπλήρωσε το πολύκροτο εγχείρημα και διαδέχεται τον πρόωρα χαμένο Στιγκ Λάρσον στην εξιστόρηση της σειράς «Millennium», η οποία γνώρισε παγκόσμια αποθέωση στη λογοτεχνία, την τηλεόραση και τον κινηματογράφο.

Το να πει κανείς ότι μπλέξατε με τα δύσκολα θα ήταν σεμνή τοποθέτηση. Το Millennium είναι ένα παγκόσμιο franchise, με πωλήσεις 80 εκατομμυρίων βιβλίων και επιτυχημένες μεταφορές στην τηλεόραση και το σινεμά. Πώς διαχειριστήκατε την πίεση;
Έχασα τον ύπνο μου και ασφαλώς τρομοκρατήθηκα. Πολλοί είδαν με κακό μάτι τη συνέχεια της σειράς, διψούσαν για αίμα και γενικότερα επιθυμούσαν να προκύψει ένα κακό βιβλίο. Στη Σουηδία το θέμα δέσποσε ειδησεογραφικά, αναπτύχθηκαν γύρω του ντιμπέιτ πολιτικής σχεδόν έντασης. Όταν δημοσιεύτηκε η πρώτη ευμενής κριτική «των New York Times», με τον «Guardian» να ακολουθεί σε εξίσου επιδοκιμαστικό τόνο, τα πράγματα μπήκαν στη θέση τους. Πλέον λαμβάνουμε θετικά μηνύματα από όλο τον κόσμο. Προπάντων, οι αναγνώστες το αγκαλιάζουν με αγάπη.

Έχοντας διαγράψει μακρά σταδιοδρομία ως δημοσιογράφος, θα λέγατε πως σας ήταν ήδη γνώριμες αυτές οι πιεστικές συνθήκες;
Το άγχος είναι προέκταση της δουλειάς του ρεπόρτερ. Οι ομοιότητες ήταν σαφείς. Αγνόησα το ρίσκο και εργάστηκα σκληρά, γιατί ήξερα πως το ενδεχόμενο της αποτυχίας θα με στοίχειωνε για το υπόλοιπο της ζωής μου. Πρόκειται για το είδος της πρόκλησης στην οποία δεν μπορείς να επιδείξεις αδυναμία.

Σας ήταν οικείο το έργο του Λάρσον προτού αναλάβετε τη σειρά;
Και σε ποιον δεν είναι; Εξαρχής ξεχώρισα τη Λίσμπετ Σαλάντερ, είναι ένα κορίτσι που μου αρέσει. Ίσως γνωρίζετε ότι στο παρελθόν έχω γράψει για τον Ζλάταν Ιμπραΐμοβιτς και τον Άλαν Τούρινγκ, οπότε τρέφω μια κλίση προς τις αλλόκοτες ιδιοφυΐες. Η ηρωίδα του Λάρσον είναι φτιαγμένη από την ίδια πάστα: μια ξεχωριστή ύπαρξη, την οποία η κοινωνία αδυνατεί να κατανοήσει και επομένως προσπαθεί να συντρίψει. Η Σαλάντερ ανήκει στις εμβληματικότερες φυσιογνωμίες της ποπ κουλτούρας των τελευταίων δεκαετιών. Την αγαπούσα προτού ακόμη αναλάβω να την αναβιώσω.

Έχει ενδιαφέρον η δήλωσή σας, καθώς θα έλεγα ότι μοιάζετε περισσότερο στο πετσί σας όταν περιγράφετε τον Μίκαελ Μπλούμκβιστ, ιδιαίτερα στο πρώτο μέρος του βιβλίου.
Στάθηκε εύκολο να ταυτιστώ με τον Μπλούμκβιστ, είναι η ιδεώδης εκδοχή του εαυτού μου. Μοιράζομαι το πάθος του για την κοινωνική δικαιοσύνη και την ευαισθητοποιημένη δημοσιογραφία. Από την άλλη, μέρος της απροθυμίας μου να τοποθετήσω τη Σαλάντερ στο επίκεντρο από την αρχή οφείλεται στο φόβο. Ήταν δύσκολο να την αποκωδικοποιήσω, ανησυχούσα ότι θα με καταδιώκει στους εφιάλτες μου: δεν με περιγράφεις πειστικά Ντάβιντ, προσπάθησε περισσότερο.

Πολλοί ισχυρίστηκαν ότι οι κληρονόμοι του Λάρσον αναβίωσαν τη σειρά για να αρμέξουν μια επικερδέστατη αγελάδα. Μέρος των πωλήσεων ωστόσο διοχετεύεται σε αφιλοκερδείς σκοπούς. Έχουν καταλαγιάσει αυτές οι επικρίσεις;
Όλοι γυρεύουμε το χρήμα και οι εκδόσεις δεν παύουν να είναι επιχειρήσεις. Εδώ όμως στεκόμαστε μπροστά σε ένα υπέροχο φαινόμενο, εκατομμύρια αναγνωστών λαχταρούσαν τη συνέχεια της τριλογίας, ενώ μια νέα γενιά ανακαλύπτει μόλις το έργο του Λάρσον. Είναι πολύ θετικός ο αντίκτυπος στη λογοτεχνική κληρονομιά του, όσο και στο ανθρωπιστικό του έργο και τη χρόνια μάχη του ενάντια στη μισαλλοδοξία και το ρατσισμό. Να σημειώσω επίσης ότι καλωσορίζω την όποια αντιπαράθεση γύρω από τη λογοτεχνία. Η λογοτεχνία θα έπρεπε να ξεσηκώνει δημόσιο διάλογο και το γεγονός συνιστά από μόνο του κέρδος.

«Το κορίτσι στον ιστό της αράχνης» είναι ένα μυθιστόρημα που καταπιάνεται με καίρια θέματα: τις παρακολουθήσεις της NSA, την τεχνητή νοημοσύνη, ενώ στις πιο ανθρωπιστικές αποχρώσεις του, εμβαθύνει τις γνώσεις μας γύρω από τον αυτισμό. Πώς καταλήξατε σε αυτές τις κεντρικές θεματικές;
Ο αυτιστικός χαρακτήρας ανάγεται σε ένα θέμα από τη δημοσιογραφική μου πορεία, ενώ παράλληλα διέκρινα στις ιδιορρυθμίες του χαρακτηριστικά της Σαλάντερ. Οι αποκαλύψεις του Σνόουντεν για την NSA ξέσπασαν τον καιρό που έγραφα το βιβλίο, και όφειλα να σταθώ στο γεγονός, αν μη τι άλλο, ως φόρο τιμής στον Λάρσον, ο οποίος υπήρξε αριστοτέχνης των περιπλεγμένων υποθέσεων. Όσο για την τεχνητή νοημοσύνη, είναι ένα θέμα που με απασχολεί προσωπικά. Επιγραμματικά, το βιβλίο εκτυλίσσεται γύρω από θαυμαστές και επικίνδυνες μορφές ιδιοφυΐας.

Τονίζετε περισσότερες από μια φορές ότι «αυτός που παρακολουθεί τον κόσμο καταλήγει ο ίδιος αντικείμενο παρακολούθησης. Υπάρχει μια θεμελιώδης δημοκρατική λογική σε αυτό». Προς τι η έμφαση;

Ο Λάρσον ήταν ένας πολύ επίκαιρος συγγραφέας και διάλεξα να ακολουθήσω τις ανησυχίες του. Τι πιο καίριο στην εποχή μας από τις μαζικές παρακολουθήσεις; Η ίδια μας η αξιοπρέπεια κλονίζεται υπό αυτές τις συνθήκες.

Ταυτόχρονα, δεν διστάζετε να κατακεραυνώσετε την ίδια σας την πατρίδα, περιγράφοντας ρατσισμό στο κοινοβούλιο, άστεγους στους δρόμους, το φασισμό να προωθεί τις θέσεις του ολοένα. «Η Σουηδία έχει καταντήσει σε μεγάλο βαθμό, μια χώρα ντροπής», αναφέρετε. Πού αποδίδετε αυτή την εικόνα;
Η Σουηδία δεν διαφέρει όσο νομίζετε από την Ελλάδα. Ίδια προβλήματα, αλλιώτικες οικονομίες. Σίγουρα, βέβαια, η χώρα μου ανήκει στις πλέον ανεκτικές κοινωνίες, με υψηλό βαθμό σεβασμού σε εθνικές, θρησκευτικές και σεξουαλικές μειονότητες. Από την άλλη, οι συνθήκες αλλάζουν και οι διαιρέσεις πολλαπλασιάζονται με ανησυχητικό ρυθμό.

Έχετε στενή σχέση με το αστυνομικό; Το εκτιμάτε, ως αναγνώστης;
Αγαπώ όλα τα καλά βιβλία, θα έλεγα όμως ότι το αστυνομικό αποτελεί εξαιρετικό μεγεθυντικό φακό των ελαττωμάτων μιας κοινωνίας. Ιδιαίτερα στο νουάρ της Σουηδίας, το οποίο δεν διστάζει να δείξει τις συλλογικές πληγές μας. Εκτιμώ τα λογοτεχνικά έργα που προσφέρουν υλικό για προβληματισμό, πέρα από την ψυχαγωγία.

Ποιος είναι ο πολυτιμότερος έπαινος που λάβατε για το βιβλίο;
Οι ευνοϊκές κριτικές είναι πάντοτε ευπρόσδεκτες. Η καταξίωση ωστόσο έρχεται μονάχα μέσα από τους αναγνώστες. Ο ενθουσιασμός στα μάτια τους είναι η καλύτερη επιβράβευση. Όπως και το βροντερό «επέστρεψαν!», όταν αναφέρονται στη Σαλάντερ και τον Μπλούμκβιστ.

Αναλογίζεστε ποτέ τι θα έλεγε ο ίδιος ο Λάρσον για τη δουλειά σας;
Πολλοί μιλούν για λογαριασμό των νεκρών. Δεν θα ήθελα να το κάνω και ο ίδιος. Απλά ελπίζω πως θα χαιρόταν στη σκέψη της νέας ζωής των εμβληματικών ηρώων του.

Πιστεύετε πως μπορούν να έχουν πραγματική υπόσταση οι μυθιστορηματικοί χαρακτήρες;
Πιστεύω πως ζουν με σάρκα και οστά, ως αναπόσπαστο κομμάτι της πολιτιστικής κληρονομιάς μας. Διαθέτουν μόνιμη πρόσβαση στη φαντασία μας, είναι υπαρκτοί όσο και οι καλύτεροι φίλοι μας. Η ποπ κουλτούρα είναι ό,τι η ελληνική μυθολογία πριν από χιλιάδες χρόνια: μέρος της συλλογικής συνείδησης και του κοινωνικού μας λεξιλογίου. Ζωή δεν είναι μόνο η καθημερινή πραγματικότητα, αλλά και η φαντασία. Εδώ έγκειται και το μεγαλείο του Λάρσον: επινόησε χαρακτήρες από αυτούς που προκύπτουν μονάχα μια - δυο φορές σε κάθε αιώνα.

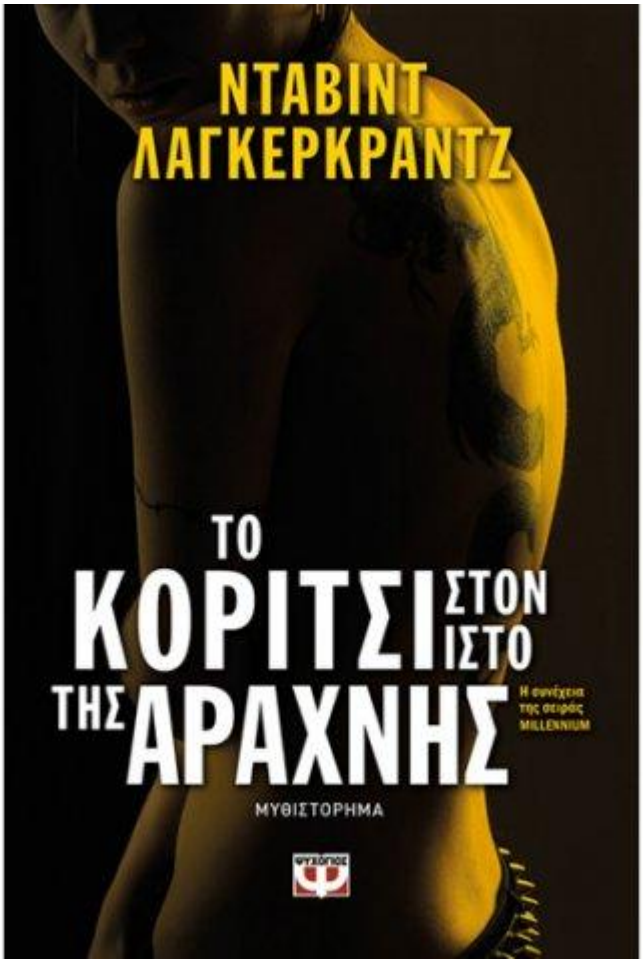

Φωτό: *Caroline Andersson*